

BØGER

dimensioner, seks kategorier, en samfundsmodel og en lang liste af risiko- og beskyttelsesfaktorer! Prøver man så at holde nogenlunde styr på disse mange forskellige aspekter, advarer Mads Uffe Pedersen os igen imod nemme genveje ved at minde os om, at alt foregår i en verden, hvor den lineære kausalitet er annulleret. Noget som bør tolkes som en implicit reference til kaosteorien. En teori som har sit udgangspunkt i et felt, der er næsten lige så kaotisk som misbrugsfeltet – meteorologi – og hvor den lineære kausalitet har vist sine tydeligste begrænsninger med sammenhænge så komplekse, at eksempelvis 'en sommerfugls vingeslag på den ene side af Jorden siges at kunne skabe en orkan på den anden side af Jorden'.

Som man kan se, har Mads Uffe Pe-

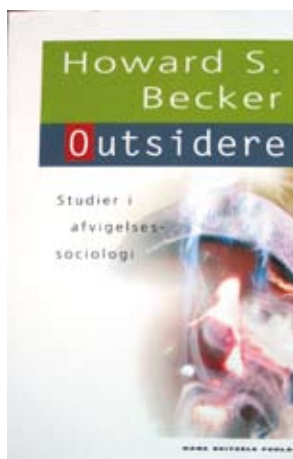
dersen valgt at skrive en indviklet bog, hvor sammenhænge langt fra er givet på forhånd. Derfor kræves der et stykke arbejde af læseren for at skabe en 'ekstern validitet'. Som Umberto Eco skrev det, er 'lector i fabula'; læseren er i bogen, og læsningen er en afgørende del af bogen. Og når nu Mads Uffe Pedersen har argumenteret i så mange år for skriftlighed, er det ganske vedkommende at tilføje, at også læsningen er en alvorlig sag...så alvorlig, at den kabbalistiske bog Zohar formåner, at 'forbandet være den, som læser Biblen uden at forstå den'.

At en forkert læsning kan være en forbandelse finder dog heldigvis sin modvægt i, at en god læsning kan være en velsignelse....også for forfatteren. Når man læser Mads Uffe Pedersens bog, er der således ingen tvivl om, at også for-

fatteren selv bliver ændret af sin bog. Han starter således med store og tydelige, men forholdsvis enfoldige overskrifter som: 'Hvorfor bliver nogle afhængige af rusmidler, mens andre ikke gør det?' eller 'Skabe grundlaget for at forstå, hvor det kunne være hensigtsmæssigt at intervenere'...men afslutter 259 sider efter med nogle mere utydelige og vanskelige erkendelser som: 'Illusionen om kontrol er annulleret', og at 'alt kan siges og gøres anderledes'. Ingen tvivl om den sag...og derfor kan man da også kun glæde sig over, at forfatteren minder os om dette og vælger at skrive en bog, hvor han fremlægger tingene på sin egen personlige måde. ■

ERIC MOISE ALLOUCHE
PSYKOLOG, VESTSJÆLLANDS AMTS
MISBRUGSCENTER

HVORDAN AFVIGERE BLIVER TIL AFVIGERE – EN KLASSIKER NU PÅ DANSK

HOWARD S. BECKER: OUTSIDERE – STUDIER I AFVIGESSESOLOGI.

Udgivet første gang i USA i 1963. Nu oversat til dansk og udgivet på Hans Reitzels Forlag. 212 s. 298 kr.

www.hansreitzel.dk

Howard S. Beckers bog "Outsiders" (1963) er en klassiker inden for sociologien'. Således starter Margaretha Järvinen sit forord til den danske udgave af denne vigtige bog. Jeg er enig og kan kun tilføje, at Becker

også har gjort indtryk på andre discipliner såsom antropologi og kriminologi. I dag taler man ikke om 'afvigere', men de tanker, som Becker gør sig omkring afvigelse, kan også spejle mere nutidige udtryk og begreber som 'marginalisering', 'socialt udstødte' eller 'udsatte grupper'.

Den teori, som Becker introducerer i 'Outsidere', er det, som er kommet til at hedde 'stemplings-teorien'. Det er et bud på, hvordan man kan identificere den proces, der gør afvigere til afvigere. Becker selv vil dog hellere kalde det for et perspektiv end en egentlig teori, så det kan man have in mente. Bogen er et opgør med den tidligere herskende forståelse af afvigelse, som noget man skal finde iboende individet selv, fx i form af en karakterbrist. Becker tager kraftigt afstand fra denne forståelse. Han mener derimod, at afvigelse simpelthen er det at bryde regler. Becker fokuserer derfor på de regler, der skaber afvigelse, når de brydes, og hvad det betyder for individet, når de bliver brudt. Først og fremmest er resultatet af at bryde regler sanktioner fra gruppen, der har lavet reglerne, hvilket fører til social marginalisering eller

udstødelse. Man 'stemples' af gruppen/samfundet som afviger. Det kan både være formelle (juridiske) og uformelle (moraliske) regler, og afvigelse er således ikke kun noget, der kan få retslige følger, men også noget, der kan få følger for éns sociale position. Er det noget, man kan dømmes for, kan sanktionen således blive dobbelt: Man både dømmes og marginaliseres.

Når Becker fokuserer på regler i stedet for personer i sin forståelse af afvigelse, siger han også, at disse kan forandre sig over tid. Inden for rusmiddelforskningen er et oplagt eksempel at se på alkohol- og narkotikapolitik i et historisk lys. Her bliver det tydeligt, at bestemte love om forbud mod enten alkohol eller narkotika med ét slag gør brugere af disse substanser til kriminelle – og dermed også til 'afvigere' i Beckers optik. Becker beskriver da også selv i et af kapitlerne indførelsen af The Marijuana Tax Act som et eksempel på, hvordan regler etableres, der er med til at definere afvigelse. Regler skabes således i en politisk og økonomisk proces af moralske entreprenører. Disse moralske entreprenører opdeler Becker i dem, som skaber reglerne (fx politikere,

og de personer eller grupper som kan presse politikere, fx religiøse grupper), samt dem som håndhæver reglerne (fx politiet). Som et eksempel på moralske reglers historiske ophav kan vi blot tænke på, hvordan holdningen til rygning – ikke blot herhjemme, men i det meste af den vestlige verden – har forandret sig over tid. Rygning er gået fra at være noget, der var socialt acceptabelt og et udtryk for at tilhøre den moderne verden, til noget, der er socialt generende – med rygeforbud på diverse offentlige og private steder i kølvandet.

En fokusering på overtrædelse af regler – juridiske eller moralske – som grundpille i afvigelsen kan også være med til at forklare, hvorfor nogle former for overtrædelse sanktioneres og andre ikke. For at blive afviger skal man 'stemples' som afviger af den gruppe, der har lavet reglerne. Becker påpeger, at man godt kan overtræde regler, men ikke blive stemplet. Hvis afvigelse skulle være noget, der er personen iboende, hvordan kan man så forklare dette? Becker identificerer derfor fire former for adfærd. To af dem er oplagte: 1) konform adfærd – hvor man ikke bryder nogen regler og dermed ikke bliver afvigende, og 2) åbent afvigende – den adfærd, der både overtræder reglen og opfattes som en overtrædelse. 3) er adfærd, der ikke er regelovertrædende, men man anklages uforskyldt for at have brudt en regel, fx falske anklager. Og hvad enten det er anklager, der gælder juridiske eller moralske regler, ved vi, at disse anklager kan hænge på en person i lang tid, også efter at vedkommende er blevet rensset eller frikendt. Den mest interessante er nok den sidste, nemlig 4) hemmelig afvigelse, dvs. den adfærd, der er regelbrydende, men som ikke opdages, eller som der ikke reageres på. Det kan fx være udførelse af sort arbejde, som er regelbrydende, men som andre ikke reagerer på, selvom de ved det. Eller det kan være marihuana-rygning, som er regelbrydende, men hemmeligholdes af marihuana-rygerne for ikke at blive stemplet som kriminelle og dermed afvigende. Det at blive stemplet som afviger har betydelige konsekvenser for ens deltagelse i sociale sammenhænge,

såvel som for ens eget selvbillede. Derfor er der også mange, der prøver at hemmeligholde en bestemt adfærd over for folk, der ikke deltager i denne adfærd (fx marihuana-rygning).

Hvad Becker således også har fat i er, at afvigende adfærd på et specifikt område ofte gør, at gruppens 'stempling' af vedkommende som afviger ikke forbliver på dette område, men gøres generel. Er man fx blevet afsløret i at begå kriminalitet, vil man også blive stemplet fx som upålidelig og én, man ikke kan have tillid til, og som følge heraf blive socialt marginaliseret på flere områder i sit liv eller i længere perioder, hvis ikke for altid. Dette kan have konsekvenser for ens muligheder på arbejdsmarkedet, eller for at blive opfattet som en egnet forælder osv. Også stofmisbrugere, der er kommet ud af deres misbrug, er et godt eksempel på, hvordan det at blive behandlet som generelt afvigende og ikke blot afvigende på et specifikt område kan følge én i lang tid. Altså, overtræder man én regel, kan man nemt fanges i gruppens/samfundets forståelse af én som afvigende, og denne forståelse er næsten ikke til at ryste af sig.

Inden for rusmiddelforskningen er Beckers bog 'Outsidere' især kendt for hans studie af marihuanabrugere. De to kapitler i bogen, der omhandler denne forskning, er genoptrykt af artikler publiceret allerede i 1951. Becker var selv jazz-musiker, mens han læste sociologi på Universitetet i Chicago. I den sammenhæng opdagede han, hvor mange jazz-musikere der røg marihuana. Hans oplevelser af, hvordan musikerne røg marihuana, stemte dog meget lidt overens med de gængse forestillinger af marihuana-rygere som afvigere med en karakterbrist eller anden form for psykologiske træk, der motiverer eller prædisponerer et menneske til at blive marihuana-ryger. Tværtimod fandt Becker, at disse musikere – ligesom andre marihuana-brugere, der ligeledes blev en del af hans undersøgelse – røg for fornøjelsens skyld. Han fandt, at det at ryge marihuana var forbundet med en læreproces og en socialisering ind i et bestemt miljø, en 'karriere', som han også kaldte det. Med

informanternes egne ord beskriver han, hvorledes man som marihuana-ryger først må lære rygeteknikken, dvs. hvordan man ryger en joint, hvor længe røgen skal være i lungerne, og hvordan røgen skal blandes med en passende mængde luft for at få den ønskede virkning. Dernæst skal man lære virkningen at kende og ikke mindst værdsætte denne virkning som en ønsket rus, fx grine-flip, summen i lemmer osv. Og marihuana-rygere kan som en del af denne karriere blive til eksperter, der kan kende forskel på forskellige partier marihuana, hvornår på året planten er høstet osv. Således socialiseres marihuana-rygere ind i bestemte miljøer, fx jazz-musikmiljøet, hvor det at ryge marihuana har et bestemt rationale. En af Beckers vigtige pointer vedrørende denne proces, og som hænger sammen med resten af bogens pointer, er, at marihuana-rygere også må lære at hemmeligholde deres forbrug over for ikke-rygere. Marihuana-rygning er i samfundet defineret som en kriminel aktivitet, og opdagelsen af denne aktivitet uden for den gruppe, hvor marihuana-rygning er accepteret, dvs. over for ikke-rygere, kan have fatale konsekvenser, hvis man stemples ikke blot på det specifikke område, men generelt som en afviger.

Selv om Beckers tanker er over 40 år gamle, og mange af hans pointer er blevet common sense fx inden for socialt arbejde, er det vigtigt at læse hans bog igen, fordi den er med til at give en forståelse af, at de tanker, vi opererer med i dag, er historisk funderede. Derudover er perspektivet i bogen vigtigt i forhold til de strømninger, der begynder at dominere på rusmiddelområdet i dag, strømninger, som alle er meget optagede af at se rusmiddelbrug og afhængighed gennem neuro-videnskabens optik. Så meget, at man dårligt længere skelner mellem et forbrug og et misbrug af i alt fald de illegale rusmidler. Det er blot et spørgsmål om, hvornår afhængigheden slår igenem. Beckers studier minder os om, at der er meget mere at sige om den sag. ■

VIBEKE ASMUSSEN
LEKTOR, PH.D., CENTER FOR RUSMIDDEL-
DELFORSKNING